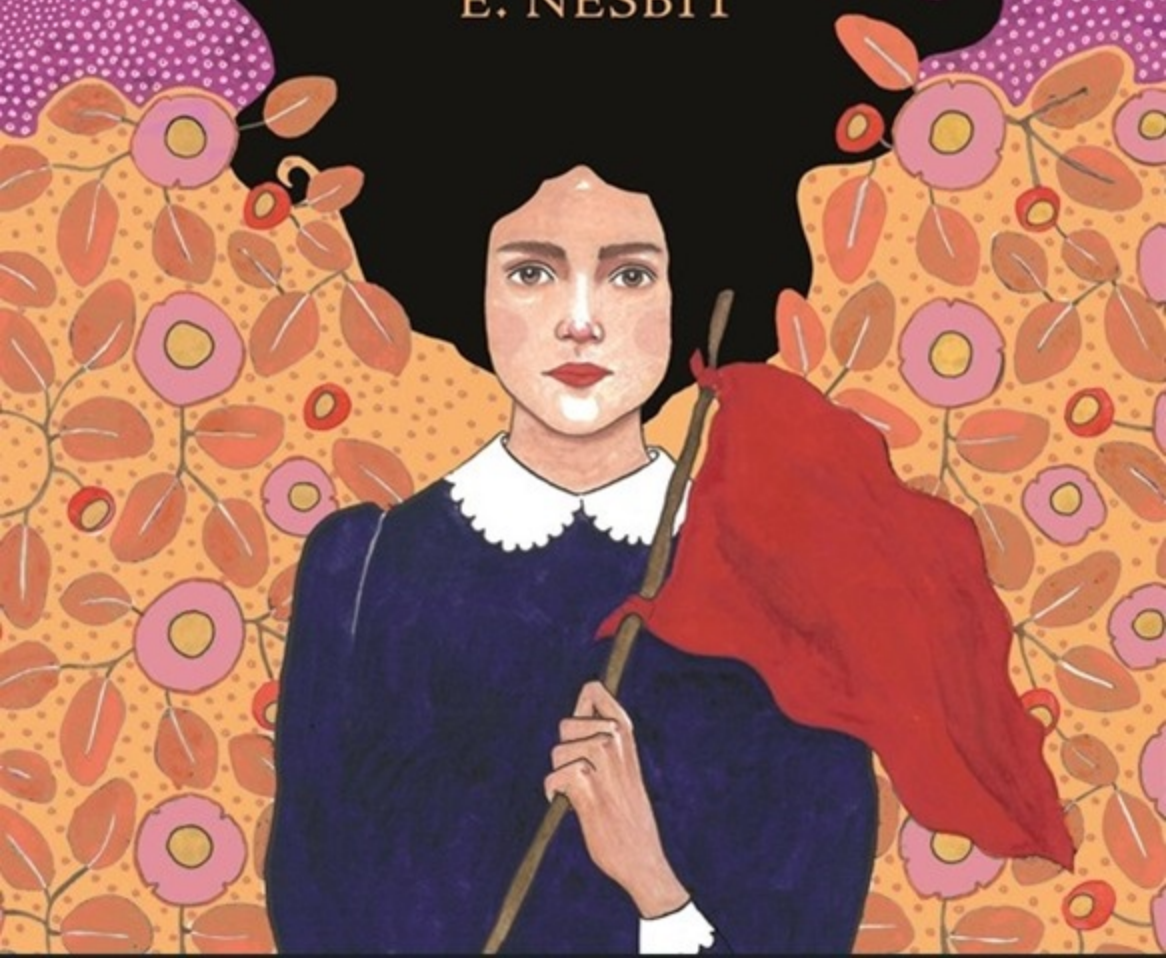

Deti železnice

E. NESBIT

*Deti
železnice*

Deti železnice

E. NESBIT

slovart

Translation © Oľga Kraľovičová 2026
Slovak edition © Vydavateľstvo Slovart, spol. s r. o., 2026

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-7426-1

*Môjmu drahému synovi
PAULOVĽ BLANDOVĽ,
za ktorého vedomosťami o železnici
sa skrýva moja neznalosť.*

I. KAPITOLA

AKO SA TO ZAČALO

Na začiatku neboli deti železnice. Pochybujem, že niekedy mysleli na železnicu inak ako na prostriedok, ako sa dostať na vystúpenie kúzelníka, na pantomímu, do ZOO a do Múzea Madame Tussaud. Boli to len obyčajné deti z predmestia, ktoré bývali s rodičmi v obyčajnej vile z červených tehál s farebným sklom na vchodových dverách, dláždenou chodbou, ktorá sa volala predsieň, kúpeľňou s teplou a studenou vodou, elektrickými zvončekmi, francúzskymi oknami a veľkým množstvom bielej farby a so všetkými „modernými vymoženosťami“, ako to nazývajú realitní agenti.

Boli traja. Roberta bola najstaršia. Je jasné, že mama nikdy nemala obľúbencov, ale keby ich mama mala nejakého obľúbenca, možno by to bola Roberta. Potom nasledoval Peter, ktorý chcel byť inžinierom, keď vyrastie. Najmladšia bola Phyllis, ktorá všetko myslela naozaj dobre.

Mama netrávila všetok čas nudnými návštevami u nudných dám, ani nesedela doma so založenými rukami a nečakala na nudné dámy, ktoré ju navštívia. Takmer vždy bola doma, pripravená hrať sa s deťmi, čítať im a pomáhať s domácimi úlohami. Okrem toho im písala príbehy, kým boli v škole, po olovrante im ich nahlas čítala a vždy vymýšľala smiešne básničky na narodeniny a na veľké príležitosti, ako napríklad pri krste nových mačiatok, výmene nábytku v domčeku pre bábiky alebo v časoch, keď prekonávali mumps.

Tieto tri šťastné deti mali vždy všetko, čo potrebovali: pekné oblečenie, teplý oheň, pekné detské izby s kopami hračiek a tapety s obrázkami mamy husi. Mali láskavú a veselú guvernanku i psa, ktorý sa volal James a ktorý patrila iba im. No a ich otec bol skrátka dokonalý. Nikdy nebol nahnevaný, nikdy nebol nespravodlivý a vždy bol pripravený hrať sa – a keď niekedy nebol pripravený, vždy mal na to závažný dôvod a vysvetlil ten dôvod deťom tak zaujímavo a zábavne, až si boli isté, že to naozaj inak nejde.

Pomyslíte si, že by mali byť veľmi šťastné. Aj boli, ale nevedeli, aké sú šťastné, až kým sa ten pekný život v tehlovej vile neskončil a zrazu museli žiť veľmi odlišne.

Tá hrozná zmena nastala dosť náhle.

Peter mal narodeniny – desiate. Okrem iných darčiek dostal aj dokonalý model lokomotívy, taký, o akom by ste mohli len snívať. Ostatné darčekom boli tiež pekné, no lokomotíva bola najkrajšia.

Jej čaro trvalo v plnej dokonalosti presne tri dni. Potom buď vďaka Petrovej neskúsenosti, alebo Phylisiným dobrým úmyslom, ktoré boli dosť naliehavé, alebo z nejakých iných príčin lokomotíva odrazu vybuchla. Psík James sa tak zľakol, že vybehol von a celý deň sa nevrátil. Všetky figúrky z tendra lokomotívy boli rozlámané na kúsky, no okrem úbohej malej lokomotívy a Petrových citov sa nikto iný nezranil. Ostatní tvrdili, že preto aj plakal – ale, pravdaže, desaťroční chlapci neplačú, akokoľvek strašné tragédie ich môžu postihnúť. Vyhlásil, že oči má červené, lebo je prechladnutý. Ukázalo sa, že to bola pravda, hoci keď to Peter povedal, ešte to nemohol vedieť. Na druhý deň musel ísť do postele a zostať tam. Mama sa obávala, že by mohol mať osýpky. Odrazu sa v posteli posadil a povedal:

„Neznášam ovsenú kašu – neznášam jačmennú vodu – neznášam chlieb s mliekom. Chcem vstať a jesť niečo NORMÁLNE.“

„A čo by si rád?“ spýtala sa mama.

„Slaný koláč plnený holubím mäsom,“ vyhlásil Peter nadšene, „veľký koláč. Veľmi veľký.“

A tak mama požiadala kuchárku, aby urobila veľký koláč plnený holubím mäsom. Kuchárka koláč pripravila a upiekla ho. A keď bol upečený, Peter z neho trochu zjedol. Hneď sa mu prechladnutie zlepšilo. Mama vymyslela básničku, aby ho pobavila, kým sa koláč pripravoval. Báseň sa začínala slovami, aký nešťastný, ale vzácny chlapec Peter je, a potom pokračovala:

*Mal lokomotívu, ktorú miloval
celým srdcom a dušou.*

*A nadovšetko na svete si želal,
aby sa mohol hrať s ňou.*

*Jedného dňa, moji milí,
stala sa strašná nehoda.
Skrutky sa zrazu zbláznili
a v kotle vybuchla voda!*

*So smutným výrazom na tvári
ju odniesol svojej mame,
hoci musel vedieť vari,
že je to celkom márne.*

*Nedbal na obeť železnice,
na nich mu záležalo málo.
Najviac trápilo jeho srdce,
čo s lokomotívou sa stalo.*

*Už je vám teraz iste jasné,
prečo je náš Peter chorý.
Človek naozaj žasne,
že holubí koláč to napravi.*

*V teplých dekách zamotaný
do postele sa schoval,
aby svoj osud strašný
nejako v nej prekonal.*

*A že má oči červené,
to len preto, že prechladol.
Určite koláč neodmietne,
aby zase spokojný bol.*

Otec bol tri či štyri dni niekde preč. Všetky Petrove nádeje na opravu poškodenej lokomotívy sa teraz upierali naňho, lebo otec mal veľmi šikovné prsty. Všetličo vedel opraviť. Dokonca zvládol byť aj veterinárny chirurg, keď zachraňoval život dreveného hojdacieho koníka, ktorý zúfalo potreboval ľudskú pomoc. Chudák ten tvor by bol inak stratený, lebo aj stolár povedal, že mu už niet pomoci. Otec opravil kolísku pre bábiku, keď to nikto iný nedokázal, a s troškou lepidla a kúskami dreva vreckovým nožíkom opravil všetky zvieratká z Noemovej archy, takže boli pevnejšie ako predtým.

Peter hrdinsky a nesebecky vydržal a nepovedal o svojej lokomotíve nič, kým sa otec po príchode domov nenavečeral a nedal si po večeri cigaru. To hrdinstvo bolo mamin nápad – ale hrdinom bol Peter. A veruže na to potreboval veľkú trpezlivosť.

Nakoniec mama povedala otcovi: „A teraz, drahý, ak si si už odpočinul a cítiš sa pohodlne, chceme ti povedať o veľkom železničnom nešťastí a požiadať ťa o radu.“

„Dobre,“ súhlasil otec, „tak to vysypte!“

A vtedy mu Peter porozprával ten smutný príbeh a priniesol, čo zostalo z lokomotívy.

„Hm,“ zamyslel sa otec, keď si ju veľmi opatrne prezrel.

Deti zatajili dych.

„Nemáme ŽIADNU nádej?“ spýtal sa Peter potichu neistým hlasom.

„Nádej? Ale pravdaže! Veľkú,“ ubezpečil ho otec veselo, „ale okrem nádeje to bude chcieť aj čosi iné – trochu spájkovania a nový ventil. Nechajme to radšej na nejaký daždivý deň. Inými slovami, venujem tomu sobotné popoludnie a vy všetci mi pomôžete.“

„Môžu aj dievčatá pomáhať opravovať lokomotívy?“ pochybovačne sa spýtal Peter.

„Pravdaže môžu. Dievčatá sú rovnako múdre ako chlapci, na to nezabúdaj! Ako by sa ti páčilo byť rušňovodička, Phil?“

„Tvár by som mala vždy špinavú, však?“ spýtala sa Phyllis bez veľkého nadšenia. „A asi by som niečo pokazila.“

„Mne by sa to veľmi páčilo,“ ozvala sa Roberta. „Myslíš si, že by som to mohla robiť, keď budem veľká, ocko? Alebo byť dokonca prikladač?“

„Chceš povedať kurič,“ opravil ju ocko a obracal v rukách lokomotívu. „No, ak si to budeš želať, keď budeš veľká, uvidíme, či z teba môže byť kurička. Pamätám si, keď som bol chlapec...“

Vtedy niekto zaklopal.

„Prepánajána!“ zvolal otec. „Dom každého Angličana je jeho hrad, ale bol by som rád, keby stavali aj domy s priekopami a padacími mostmi.“

Ruth – ich červenovlasá slúžka – vošla do izby a oznámila, že pána prišli navštíviť nejakí dvaja páni.

„Uviedla som ich do knižnice, pane,“ povedala.

„Predpokladám, že ide o nejaký príspevok pre vikára,“ povedala mama, „alebo by mohlo ísť o fond na spevácky zbor. Rýchlo sa ich zbav, miláčik. Narušili nám večer a deti už by mali ísť čoskoro do postele.“

Zdalo sa však, že otec sa tých pánov nemôže tak rýchlo zbaviť.

„Škoda, že naozaj nemáme priekopu a padací most,“ povedala Roberta, „lebo keby sme nechceli, aby k nám niekto prišiel, mohli by sme jednoducho vytiahnuť padací most a nikto by sa nedostal dnu. Ocko určite zabudne, čo chcel, keď bol chlapec, ak sa zdržia ešte dlhšie.“

Mama sa snažila skrátiť im čas rozprávaním novej rozprávky o princeznej so zelenými očami, ale bolo to veľmi ťažké, lebo z knižnice počuli hlasy otca a tých pánov. Otcov hlas znel hlasnejšie a inak ako zvyčajne, keď prišli ľudia vyberať príspevky.

Potom zazvonil zvonček v knižnici a všetci si s úľavou vydýchli.

„Už idú,“ povedala Phyllis, „zvonil, aby ich vyprevadili.“

No namiesto toho, aby Ruth niekoho vyprevadila, znovu prišla do izby a deťom sa zdalo, že sa tvári nejako čudne.

„Prosím, madam,“ povedala, „pán chce, aby ste prišli do knižnice. Vyzerá ako mŕtvola, madam. Myslím si, že dostal nejakú zlú správu. Radšej sa pripravte na najhoršie – možno zomrel niekto z rodiny alebo skrachovala banka, alebo...“

„To stačí, Ruth,“ povedala mama opatrne, „môžeš ísť.“

Potom šla mama do knižnice. Ďalej sa tam rozprávali. Nato sa zvonček ozval znovu a Ruth zavolala taxík. Deti počuli na schodoch odchádzajúce kroky. Taxík odišiel a vchodové dvere sa zatvorili. Mama sa vrátila. Tvár mala bielu ako svoj čipkový golier a oči veľké a lesklé. Jej ústa vyzerali iba ako svetlá červená čiarka – pery mala tenké a celkom inakšie ako zvyčajne.

„Je čas ísť spať,“ povedala. „Ruth vás uloží.“

„Ale sľúbila si, že dnes môžeme zostať hore dlhšie, lebo ocko prišiel domov,“ namietla Phyllis.

„Otca odvolali... pracovne,“ vysvetlila mama. „No poďme, miláčikovia, a hneď.“

Pobozkali ju a šli. Roberta sa zdržala, aby mamu ešte raz objala a zašepkala jej:

„Nebola to zlá správa, mami, či áno? Zomrel niekto... alebo...“

„Nikto nezomrel, nie,“ pokrútila hlavou a takmer Robertu odtisla. „Dnes večer ti nemôžem nič povedať, zlatko. Choď, miláčik, choď už.“

A tak Roberta išla.

Ruth učesala dievčatám vlasy a pomohla im vyzliecť sa. (Vždy to robievala mama.) Keď vypla plynové kúrenie a odišla, Peter ešte oblečený čakal na schodoch.

„Ruth, čo sa deje?“ spýtal sa.

„Nepýtaj sa ma, lebo ti nebudem klamať,“ odvetila červenovlasá Ruth. „Onedlho sa to dozvieš.“

Neskôr v ten večer prišla mama hore a pobozkala všetky tri spiace deti. Iba Robertu ten bozk zobudil, ležala však tichučko ako myška a nepovedala nič.

„Ak mama nechce, aby sme vedeli, že plakala,“ povedala si, keď v tme počula, ako mama zatajila dych, „NEBUDEME to vedieť. A hotovo.“

Keď na druhý deň ráno zišli dolu na raňajky, mama už bola preč.

„Išla do Londýna,“ povedala Ruth a nechala ich raňajkovať.

„Stalo sa niečo hrozné,“ skonštatoval Peter, keď si začal lúpať vajíčko. „Ruth mi včera večer povedala, že sa to onedlho dozvieme.“

„PÝTAL si sa jej?“ zamračila sa Roberta.

„Áno, pýtal!“ povedal Peter nahnevane. „Ty si mohla ísť spať a netrápilo ťa, či je mama ustarostená, ja som to nedokázal. Vieš?“

„Nemyslím si, že by sme sa mali pýtať slúžok na veci, ktoré nám mama nepovie,“ namietla Roberta.

„Máš pravdu, ty svätuškárika,“ odfrkol Peter, „nemusíš nám robiť kázne.“

„Ja nie som svätuškárika,“ zapojila sa Phyllis, „ale myslím si, že tentoraz má Bobbie pravdu.“

„Pravdaže. Ako vždy. Ona si to myslí,“ povedal Peter.

„Och, PRESTAŇ!“ vykrikla Roberta a odložila lyžičku na vajíčko, „nebuďme k sebe protivní. Určite sa deje nejaká katastrofa. Nezhoršujme to ešte viac!“

„Rád by som vedel, kto začal?“ poznamenal Peter. Roberta sa snažila ovládnuť.

„Asi ja, ale...“

„No vidíš,“ víťazoslávne povedal Peter. Ale prv, než odišiel do školy, buchol sestru medzi lopatky a povedal jej, nech si to tak neberie.

Deti sa o jednej vrátili na obed, ale mama doma nebola. A neprišla ani na olovrant.

Už bolo skoro sedem, keď sa vrátila. Vyzerala chorá a unavená a deti mali pocit, že jej nemôžu klásť žiadne otázky. Klesla do kresla. Phyllis jej vytiahla z vlasov dlhé sponky, zatiaľ čo Roberta jej stiahla rukavičky a Peter jej rozopol topánky a priniesol mäkké zamato-vé papuče. Keď si vypila šálku čaju a Roberta jej potrela hlavu kolínskou, lebo ju bolela, mama povedala:

„A teraz, moji zlatí, vám chcem niečo povedať. Tí muži nám včera večer priniesli veľmi zlé správy a otec bude nejaký čas preč. Veľmi si preto robím starosti a chcem, aby ste mi všetci pomohli a nezhoršovali situáciu.“

„Ako keby sme to robili!“ vyhlkla Roberta a priložila si maminu ruku k tvári.

„Veľmi mi môžete pomôcť,“ pokračovala mama, „tým, že budete dobrí, spokojní a nebudete sa hádať, keď budem preč.“ Roberta a Peter si vymenili previnilé pohľady. „Lebo budem preč dosť často.“

„Nebudeme sa hádať. Naozaj nebudeme,“ sľúbili všetci. A mysleli to vážne.

„Tak teda,“ pokračovala mama, „nepýtajte sa ma, prosím, na tieto starosti a nepýtajte sa ani nikoho iného.“

Peter sa zhrbil a šúchal nohami po koberci.

„Sľúbite mi aj to, však?“ overovala si mama.

„Ja som sa spýtal Ruth,“ priznal Peter odrazu. „Je mi to veľmi ľúto, ale urobil som to.“

„A čo povedala?“

„Povedala, že sa to onedlho dozviem.“

„Nie je potrebné, aby ste o tom niečo vedeli,“ povedala mama. „Je to pracovná záležitosť a vy pracovným záležitosťam nerozumiete, však?“

„Nie,“ priznala Roberta. „Súvisí to nejako s vládou?“ Otec totiž pracoval na úrade vlády.

„Áno,“ prikývla mama. „A teraz už je čas ísť spať, zlatíčka. A VY sa netrápte. Nakoniec to všetko dobre dopadne.“

„Tak potom si nerob starosti ani ty, mama,“ povedala Phyllis, „a my všetci budeme dobrí a zlatí.“

Mama vzlykla a pobožkala ich.

„Začneme byť dobrí hneď ráno,“ dodal Peter, keď šli hore.

„A prečo nie teraz?“ spýtala sa Roberta.

„Teraz nie je v čom byť dobrý, ty hlúpa,“ odsekol Peter.

„Tak by sme sa mohli pokúsiť *cítiť* sa dobre,“ navrhol Phyllis, „a nenadávať si.“

„Kto tu nadáva?“ ohradil sa Peter. „Bobbie vie, že keď poviem hlúpa, je to to isté, ako keby som povedal Bobbie.“

„No dovoľ!“ hnevala sa Roberta.

„Nie, ja to nemyslím tak ako ty. Ja mám na mysli len – ako to hovorí ocko? – také zrnko nežnosti! Dobrú noc.“

Dievčatá si poskladali šaty pozornejšie ako zvyčajne – bol to jediný spôsob, ako byť dobré, ktorý im zišiel na um.

„Vieš,“ začala Phyllis a uhladila si zásterku, „ty si hovorievala, že je to taká nuda – nič také ako v knihách sa nedeje. A teraz sa niečo stalo.“

„Nikdy som nechcela, aby sa stali veci, z ktorých je mama nešťastná,“ namietla Roberta. „Je to hrozné.“

A bolo to hrozné ešte niekoľko týždňov.

Mama bola takmer stále preč. Jedlá boli nudné a mizerné. Pomocnú slúžku prepustili a prišla ich navštíviť teta Emma. Teta Emma bola oveľa staršia ako mama. Pripravovala sa na cestu do zahraničia ako guvernanka. Bola veľmi zaneprázdnená chystaním oblečenia a všetko bolo veľmi škaredé, ošumelé, všade sa povalovali šaty a šijací stroj stále vrčal – celý deň a často aj v noci. Teta Emma bola presvedčená, že deti treba držať na uzde. A oni jej to viac-menej oplácali. A tak sa snažili byť kdekofvek inde ako ona. Preto ju vídali len veľmi málo. Radšej sa zdržiavali v spoločnosti služobníctva, ktoré bolo zábavnejšie. Kuchárka, ak mala dobrú náladu, spievala veselé pesničky. Pomocnica v domácnosti, ak práve nebola urazená, vedela napodobniť sliepku, keď kladie vajíčko, aj fľašu šampanského, keď sa otvára. Vedela tiež mňaukať ako dve mačky, ktoré sa bijú. Služobníctvo nikdy nepovedalo deťom, aké zlé správy priniesli tí páni otcovi. Naznačovali však, že by mohli povedať veľa, keby sa rozhodli – a to bolo neprijemné.

Jedného dňa Peter vyrobil nad dverami kúpeľne pascu a dopadlo to parádne, keď Ruth otvorila dvere, lenže červenovlasá slúžka ho prichytila a vyzauškovala.

„Ty raz zle dopadneš,“ vyhrkla zlostne, „ty odpor-
ný malý uličník! Ak sa nepolepíš, pôjdeš tam, kam
išiel tvoj vzácny otec, to ti poviem rovno!“

Roberta to zopakovala mame a na druhý deň Ruth poslali preč.

Jedného dňa mama prišla domov, rovno si ľahla do postele a zostala tam dva dni. Prišiel pán doktor a deti sa nešťastne vláčili po dome a rozmýšľali, či nenastane koniec sveta.

Raz ráno mama zišla dolu na raňajky, bola veľmi bledá a na tvári mala vrásky, ktoré tam predtým neboli. Usmievala sa najlepšie, ako vedela, a povedala:

„A teraz, moji zlatí, už je všetko zariadené. Odí-
deme z tohto domu a budeme žiť na vidieku. V ta-
kom malom bielom domčeku. Viem, že sa vám bude
páčiť.“

Nasledoval rušný týždeň plný balenia, ale neba-
lili iba veci, ako keď idete k moru, balili aj stoličky
a stoly, prikrývali ich vrecovinou a nohy im obaľovali
slamou.

Balili všelijaké veci, ktoré nebalíte, keď idete
k moru. Príbory, prikrývky, svietniky, koberce, noč-
né stolíky, panvice a ešte aj platničky a žehličky.

Dom bol ako skladisko nábytku. Podľa mňa sa to
deťom veľmi páčilo. Mama bola zaneprázdnená, ale
nie až natoľko, aby sa s nimi nerozprávala a nečítala
im. Dokonca vymyslela básničku pre Phyllis, aby ju

rozptýlila, keď spadla so skrutkovačom a zapichla si ho do ruky.

„Toto nezbalíš, mama?“ spýtala sa Roberta a ukázala na krásnu skrinku vykladanú červenou korytnačinou a mosadzou.

„Nemôžeme si zobrať všetko,“ povedala mama.

„Ale mne sa zdá, že si berieme všetky škaredé veci,“ vzdychla Roberta.

„Berieme si užitočné veci,“ vysvetľovala mama, „teraz sa musíme chvíľu hrať, že sme chudobní, kuriatka moje.“

Keď boli všetky škaredé užitočné veci zbalené a muži so zelenými zásterami ich odviezli na voze, obe dievčatá, mama a teta Emma spali vo dvoch izbách, kde zostal všetok ten pekný nábytok. Všetky ich postele už boli preč. Petrovi ustlali na gauči v salóne.

„Podľa mňa je to zábava,“ poznamenal a veselo sa vrtel, keď ho mama uložila. „Mne sa sťahovanie páči! Kiežby sme sa sťahovali aspoň raz za mesiac.“

Mama sa zasmiala.

„Mne sa to nepáči!“ povedala. „Dobrá noc, Peter.“

Keď sa odvrátila, Roberta zazrela jej tvár. Nikdy na ten pohľad nezabudla.

„Och, mama,“ zašepkala si pre seba, keď išla do postele, „aká si statočná! Ako ťa ľúbim! Je statočné smiať sa, keď sa cítiš takto!“

Na druhý deň plnili škatule, ďalšie škatule a ešte viac škatúl a potom neskoro popoludní prišiel taxík a odviezol ich na stanicu.

Teta Emma ich vyprevadila. Oni mali pocit, akoby vyprevádzali ju, a boli preto radi.

„Och, chůďatá tie cudzie malé deti, ktorým bude guverniantka!“ zašepkala Phyllis. „Ja by som ani za nič nechcela byť na ich miest!“

Najprv sa im páčilo pozerat sa z okna, ale keď sa zošerilo, boli čoraz ospanlivejší a nikto nevedel, ako dlho sa už vlakom vezú, keď nimi mama opatrne zatriasla a povedala:

„Zobuďte sa, zlatička. Už sme tu.“

Zobudili sa, bolo im zima a na nástupišti, kde bol prievan, sa smutní triasli, zatiaľ čo z vlaku vykladali ich batožinu. A potom sa lokomotíva pufkajúc a dymiac znovu pohla. Deti hľadeli na svetlá služobného vagóna miznúce v tme.

Bol to prvý vlak, čo deti videli na železnici, ktorá im po čase bude veľmi drahá. Nevedeli, ako veľmi budú železnicu milovať a že čoskoro sa stane centrom ich nového života, ani aké zázraky a zmeny im prinesie. Iba sa triasli a kýchali a dúfali, že cesta k novému domovu nebude dlhá. Peter mal nos studený ako nikdy v živote. Roberta mala klobúk nakrivo a gumička ju tlačila väčšmi ako zvyčajne. Phyllis sa rozviazali šnúrky na topánkach.

„Poďte,“ povedala mama, „musíme ísť peši. Tu nie sú žiadne taxíky.“

Kráčali potme a po blate. Deti sa na nerovnej ceste potkýnali a Phyllis spadla do kaluže. Zdvihli ju mokrú a nešťastnú. Popri ceste vedúcej do kopca neboli žiadne plynové lampy. Voz šiel pomaly a oni